

HISTÒRIA

GENÍS BARNOSELL

Com desxifrar el món d'avui

Antoni Segura ha elaborat una obra de consulta que no renuncia a l'anàlisi de les dinàmiques mundials al costat de les locals i regionals i on el lector hi trobarà fils conductors transversals, com l'atenció a la crisi de «l'ordre liberal».

Antoni SEGURA i MAS
El món d'avui.
De la guerra freda als reptes de la interdependència global
Universitat de Barcelona, 2023.
1228 p., 42 €

L'any 2016, el PIB de la Xina, mesurat en paritats de poder adquisitiu, va superar el PIB de la UE i l'any següent va superar el dels EUA. Des d'aleshores continua creixent i ho fa a un ritme molt major que el d'aquestes dues àrees. És només una de les moltíssimes dades que indiquen que ens trobem en un canvi d'època.

Per entendre l'emergència i la realitat actual d'aquest món nou ens calen bones obres de descripció i d'anàlisi. Obres que, de ben segur, tindran elements de discussió i fins i tot elements que seran contradictoris entre ells, però a les quals hem de demanar no pas seguretats sinó la capacitat de trencar amb els vells tòpics i, sobretot, la capacitat de basar-se en noves dades i en noves evidències que ens dona el món d'avui.

I aquestes obres hauran de tenir suficient perspectiva històrica per no només adonar-se de com han emergit les noves realitats, sinó també incloure en la seva anàlisi el propi dinamisme històric. Perquè una de les realitats estructurals del món d'avui és que aquest evoluciona i ho fa, en alguns aspectes, molt ràpidament.

No tinc cap dubte que *El món d'avui*. De la guerra freda als reptes de la interdependència global és una d'aquestes obres. El seu autor, Antoni Segura, és catedràtic emèrit d'Història Contemporània de la UB, president del Centre d'Estudis i Documentació Internacionals a Barcelona (CIDOB) i membre del Consell Assessor de l'Institut Europeu de la Mediterrània. Entre altres institucions en les quals ha participat o participa cal destacar la direcció i subdirecció que va ostentar del Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la UB (CEHI) entre 2005 i 2016. Ha publicat múltiples obres sobre història contemporània i història recent i col·labora habitualment amb els mitjans de comunicació.

L'obra de què parlem avui té un antecedent directe en un llibre col·lectiu del 1998 (*El mundo actual*, amb Rafael Aracil i Joan Oliver) i vol ser avui una història global del món des de la Segona Guerra Mun-

dial (allò que acadèmicament s'anomena Món actual) feta, com diu l'autor, des d'un moment i des d'un escenari d'observació concrets però que de cap manera és útil només per als coetanis i/o compatriotes. I això sobretot perquè el llibre està fet amb rigor, amb contrast de fonts i amb voluntat de la màxima objectivitat possible, per molt que aquesta sigui, com ens recorda el mateix Segura, una quimera.

El llibre permet, en primer lloc, una lectura com a obra de consulta de períodes, episodis o esdeveniments concrets. És una mena de diccionari enciclopèdic, si es vol dir així, de la història recent del món, de més de 1.000 pàgines. I això, perquè té una tècnica d'escriptura i una organització que proporcionen una descripció i una interpretació sistemàtiques i detallistes dels principals processos i escenaris del període estudiat, formes de govern, aliances, ideologies i estructures i dinàmiques econòmiques, no només, ni molt menys, una simple col·lecció de fets aïllats. Evidentment, hom pot entrar a discutir qüestions concretes (per exemple, sembla ben discutible considerar que la guerra de Corea no va implicar noves tècniques militars ni noves armes, i no tenir en compte, per tant, l'auge dels avions de combat a reacció), però en qualsevol cas hi trobareu una base fonamental per a l'aprofundiment de qualsevol dels períodes o qüestions clau de tots els temps recents.

Potser una lliçó fonamental que es treu d'aquesta lectura és que, més enllà de les dinàmiques mundials i, sobretot, de la influència i dels interessos de les grans potències, les dinàmiques locals i regionals no deixen de tenir una importància enorme, i això fabrica aliances que si les veiéssim només a les pel·lícules o les analitzéssim només una vegada coneguda la seva evolució futura potser pensaríem que són inversemblants. Penso ara, per posar un exemple, en els primers talibans, que conquereixen el poder amb el vistiplau de l'Àrab Saudita, el Pakistan i els EUA, però tenen al mateix temps

els seus propis plans, fet que implicarà que aquesta aliança sigui impossible de mantenir en el temps. O, per no anar gaire lluny d'aquest mateix escenari, penso en la complexitat de l'estructura de poder saudí, teocràtica i aliada dels EUA a la seva cúspide, però en la qual l'existència de milers de prínceps és un factor que contribueix al fet que grups islamistes radicals trobin finançament i aixopluc prop del poder (a banda, és clar, de l'ambigüitat de la pròpia monarquia en alguns escenaris com Síria).

La densitat i el detallisme aplicat a l'explicació de tots aquests processos formen part, em sembla, de la pròpia concepció de Segura sobre el procés històric. La història «és rocosa i pesa», ens diu només de començar, tot citant un article recent del periodista Joan Burdeus. Segura hi afegeix: «i no es presta a proporcionar fórmules universals, aplica-

bles en qualsevol moment i circumstància, ni conclusions definitives». Alguns capítols sí que en tenen, de conclusions provisionals o de breu resum, com el balanç que es fa dels primers anys de la Guerra Freda o dels canvis polítics a l'Europa de l'Est després de la caiguda del comunisme, però segurament l'elaboració d'unes conclusions per a cadascun dels capítols facilitaria la lectura del conjunt del llibre.

Que aquestes conclusions no hi siguin o no es facin prou explícites no treu que el llibre tingui diversos fils conductors. Potser el principal, que l'autor reprèn cap al final, és el de la crisi de «l'ordre liberal» de Bretton Woods i l'ONU, imposat per les potències occidentals i que semblava que arribava a la seva victòria final amb la caiguda del món soviètic — almenys segons ho explicaven o desitjaven alguns dels seus protagonistes. Aquesta crisi, tanma-

teix, no deixa de ser paradoxal, perquè les relacions de mercat s'han estès finalment a tot el planeta (i la Xina n'és part), però no han dut la felicitat promesa, sinó que han provocat la crisi ecològica, han obert la porta a noves epidèmies i han causat la desconexió entre el món financer i l'economia productiva (fet que provoca crisis econòmiques, endeutament i concentració de la riquesa cada vegada en menys mans).

En aquest món s'albira, a més, el proper enfrontament entre les potències i institucions tradicionals i unes economies emergents, especialment la Xina, que ja produeixen també productes d'alt valor tecnològic, que comencen a construir les seves pròpies institucions internacionals i que no destaquen ni per la seva defensa de les llibertats ni dels drets humans. Un panorama pessimista que es complementa, segons l'autor, amb la crisi global de l'ètica, que impulsa arreu un capitalisme financer sense sentiments, a nous populismes, a un nou militarisme (com la invasió russa d'Ucraïna) i a l'èxit de les anocràcies (híbrids entre democràcia i autocràcia). Només un canvi global de prioritats pot salvar l'*Homo sapiens* de la seva pròpia extinció, però no sembla que l'autor tingui gaire esperances que això sigui possible.

En definitiva, trobareu en aquest llibre una obra fonamental en l'estudi de la història dels darrers 75 anys, amb una àmplia bibliografia i perfectament comparable en molts aspectes a moltes de les que podeu trobar en qualsevol altra llengua, si no millor. I és també una bona edició, tant per qualitat del llibre com per maquetació, en què l'única decisió objectable ha estat la de deixar fragments en castellà (que provenen tant d'originals en aquesta llengua com de traduccions), en zloc d'op-
tar, com es fa amb totes les altres llengües, per traduir-los al català. ■

Harry Dexter White (a l'esquerra) i John Maynard Keynes l'any 1946. Foren els dos protagonistes principals de la conferència de Bretton Woods. Fotografia: International Monetary Fund.

Genís Barnosell, *Historiador*.